

працівнику виконувати власні психологічні обов'язки в умовах оптимального психологічного стану.

Швець А.Ф., слухач
магістратури Національної
академії внутрішніх справ

ЮРИДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ

Допит є найбільш поширеним способом одержання доказів. У той же час допит — одна з найбільш складних слідчих дій; його проведення вимагає від слідчого високої загальної та професійної культури, глибокого знання психології людини.

Мета допиту полягає в одержанні повних показань, що об'єктивно відображають дійсність. Ці показання є джерелом доказів, а фактичні дані, які в них містяться, — доказами.

Оскільки допит здійснюється під час безпосереднього спілкування з конкретною особою, основне значення тут має пізнавальна та комунікативна діяльність слідчого. Найчастіше проводиться допит підозрюваних, свідків, потерпілих. Хоча існує суттєва різниця у соціальному та кримінально-процесуальному статусі осіб вказаних категорій, їх допит за психологічними критеріями змістовної та динамічної сторін має певні загальні характеристики. Перш за все, допит будується поетапно:

- попереднє вивчення та аналіз обставин кримінального правопорушення;
- виконання процедури суто допиту (допитування);
- фіксація ходу та результатів допиту;
- аналіз та оцінка результатів допиту.

З вказаних етапів перший та останній виконуються поза контактом із допитуваним, другий та четвертий є частково контактними.[1, 53]

Ефективність допиту залежить значною мірою від ретельності попереднього вивчення особистості допитуваного.

Слідчому необхідно одержати інформацію про його життєвий шлях, професію, освіту, соціальний статус, умови роботи, спосіб життя, типові форми поведінки, зацікавлення та уподобання, психологічні властивості та якості, ставлення до кримінального правопорушення тощо. Безпосередньо під час допиту пізнається рівень загальної культури та розвитку допитуваного, особливості його мови, міміки та пантоміміки, психологічні стани та реакції, готовність до співробітництва або ж негативне ставлення до органів досудового розслідування. Оскільки в процесі допиту відбувається не тільки збір інформації, але і психологічний вплив, є сенс визначитися зі схильністю особи до навіюваності, її комунікативністю, загальною тривожністю та агресивністю тощо.

За допомогою невербальних ознак можна зробити висновки про актуальний емоційний стан допитуваного: здивування – очі широко розкриті, брови підняті вгору, рот напіввідкритий; страх – очі та брови, як при здивуванні, губи міцно зіцплені, щелепи стиснуті; сором – пальці знаходяться біля губ, зібрані пучком; сам підбадьорювання – пальці рук переплетенні; збентеження, зніяковілість – пошкрябування й потирання шкіри пальцями, маніпулювання предметами; схвилюваність – закушування губ похитування головою, відкидання волосся, вовтуження на стільці, тощо.[2]

Допит – це слідча дія, яка полягає в одержанні слідчим від свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, експерта показань про обставини, що мають значення для кримінального провадження.[3]

Слід сказати, що для проведення допиту потрібен час, який є необхідним і достатнім для отримання від допитуваного в розумному режимі відомостей, що мають значення для кримінального провадження. Оскільки проведення допиту пов'язано із важким психологічним напруженням, частина друга коментованої статті 220 КПК України встановлюється загальний час проведення допиту, який не може перевищувати вісім годин на день. Причому через кожні дві години допиту слідчий повинен робити перерву. Закон не передбачає тривалості перерви, слідчий

визначає її за своїм внутрішнім переконанням. Але слід пам'ятати, що довготривалий допит може мати негативний результат, оскільки допитуваний втомлюється, знижується його пам'ять, виникає роздратованість, психологічний дискомфорт тощо. Штучне затягування допиту може розглядатися особою як негативний вплив на неї, катування або нелюдське поводження.[4]

Хотілося б зазначити, що при проведенні допиту потрібно було б доцільно приділяти увагу *візуальній психодіагностиці*.

Візуальна психодіагностика базується на тому, що внутрішній світ, окремі психологічні характеристики людини безпосередньо чи опосередковано, але в цілому достовірно реалізуються через зовнішність і манеру поведінки. Якщо зміст слів, фраз, речень під час спілкування жорстко контролюється людиною, то жести, міміка, дихання, сльози проявляються підсвідомо, мимовільно. [5, 37]

Отже слід сказати, що допит – це складний акт комунікативної взаємодії, за якої професійна майстерність слідчого значною мірою зумовлена не тільки рівнем його професійної підготовка, а також досвідом роботи, але й наявністю певних психологічних здібностей до цього виду діяльності.

Список використаних джерел

1. Психологія слідчої діяльності: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. П 86 закл.] \ [В.Г. Андросюк, О.М. Корнєв, О.І. Кудерміна та ін.]; [за аг. Ред. Л.І. Казміренко], - К.: Правова єдність, 2009. – 200 с.;

2. Психологія слідчої діяльності: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. П 86 закл.] \ [В.Г. Андросюк, О.М. Корнєв, О.І. Кудерміна та ін.]; [за аг. Ред. Л.І. Казміренко], - К.: Правова єдність, 2009. – 200 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»: чинне законодавство з 19 листопада 2012 року : (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2012. – 382 с.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1328 с.

5. Синьов В.М., Медведєв В.С., Скоков С.І. «Професійне спілкування пенітенціарного персоналу»: Навчально-методичний посібник. – К., 2003. – с. 152

Шульга Ю.О., студентка магістратури
юридичного факультету Запорізького
національного університету

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЖІНОК В МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ

Боротьба за права жінок є актуальною проблемою впродовж останніх років. Одним із головних питань є гендерна рівність, яка проявляється не лише в визнанні жінок і чоловіків рівними на нормативному рівні, а в наявності реальних можливостей для реалізації своїх прав та свобод у суспільстві та державі.

Досліджуючи дане питання в мусульманських країнах можна відзначити відсутність не лише належних способів реалізації прав жінок, а й їх фіксацію. Істотним чинником який ускладнює це - є своєрідність релігійних норм, які діють на території цих країн. Через це більшість заборон для жінок мусульманок не мають документального вираження, а їх дотримання пов'язане лише з усталеними звичаями та традиціями, які базуються на різних психологічних та історичних передумовах.

Останнім часом у більшості мусульманських країн простежуються глобалізаційні процеси і це повинно посприяти поліпшенню положення жінок в їх суспільстві. В даній роботі ми проаналізуємо які зміни вже відбулися в цих країнах та які правові наслідки вони несуть, розкриємо ставлення цих змін з